

Briselē, 6.11.2019.
COM(2019) 565 final

**KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**par Padomes ieteikuma par veselību veicinošu fizisko aktivitāšu popularizēšanu dažādās
nozarēs īstenošanu**

1. IEVADS UN VISPĀRĪGA INFORMĀCIJA

2013. gada novembrī pieņemtajā Padomes ieteikumā par veselību veicinošu fizisko aktivitāšu (*HEPA*) popularizēšanu dažādās nozarēs (turpmāk tekstā — “Padomes ieteikums”)¹ Komisija tika aicināta ik pēc trim gadiem ziņot par tā īstenošanu un tā pievienoto vērtību. Pirmais progresa ziņojums tika publicēts 2016. gada decembrī, un tas attiecās uz 2014.–2016. gadu². Šis ir otrais ziņojums, un tas attiecas uz 2017.–2019. gadu.

Sports un fiziskas aktivitātes uzlabo fizisko, garīgo un sociālo veselību, tomēr 2018. gada Eurobarometra īpašās aptaujas par sportu un fizisko aktivitāti³ liecina, ka pārāk liels skaits cilvēku ES nesasniedz Pasaules Veselības organizācijas (PVO) ieteikto minimālo fiziskās aktivitātes līmeni. Padomes ieteikuma mērķis ir risināt šo problēmu. Iesaistīšanās pakāpe sportā un fiziskās aktivitātēs atšķiras atkarībā no vecuma, dzimuma, izglītības līmeņa un sociālekonomiskās vides, kā arī no valsts, un tas ļauj secināt, ka valsts politika un pamatnostādnes var ietekmēt rīcības modeļus. Ar Padomes ieteikumu ES dalībvalstis tiek mudinātas izstrādāt valsts stratēģijas un rīcības plānus ar mērķi veicināt fiziskās aktivitātes visās nozarēs, tai skaitā (bet ne tikai) sporta un veselības nozarē. Ar to dalībvalstis tiek arī mudinātas cieši sadarboties citai ar citu un ar Komisiju, regulāri apmainoties ar informāciju un labo praksi.

Šis pārskats par Padomes ieteikuma īstenošanu uzrāda pozitīvas tendences, tai skaitā jaunas politikas pieņemšanu vairākās jomās, labāku starpnozaru sadarbību valsts līmenī un ciešāku pārrobežu sadarbību.

2. METODE

Padomes ieteikuma pielikumā ietverts 23 rādītāju kopums (“pārraudzības sistēma”), kas tiek izmantots dalībvalstu progresa pārraudzīšanai attiecībā uz politiku, kuras mērķis ir popularizēt *HEPA* un izvērtēt fiziskās aktivitātes līmeni. Rādītāju uzskata par īstenotu, kad dalībvalsts ir ieviesusi politiku vai programmu, kam seko, izmantojot attiecīgo rādītāju.

Ar Padomes ieteikumu katra dalībvalsts tika aicināta izraudzīties valsts *HEPA* kontaktpunktus, lai valsts līmenī koordinētu informācijas vākšanu pārraudzības sistēmai. Kontaktpunktu tīkla ietvaros kopš pirmā progresa ziņojuma par Padomes ieteikumu ar Komisijas un PVO atbalstu notikušas piecas sanāksmes⁴. Šīs sanāksmes kalpoja par forumu tādas starpnozaru sadarbības paplašināšanai, kurā iesaistītas nozares citas

¹ Padomes 2013. gada 26. novembra Ieteikums par veselību veicinošu fizisko aktivitāšu popularizēšanu dažādās nozarēs OV C 354, 4.12.2013., 1. lpp.

² COM(2016) 768 final.

³ Tikai divi no pieciem eiropiešiem (40 %) nodarbojas ar fiziskām aktivitātēm vai kādu sporta veidu vismaz reizi nedēļā, tai skaitā 7 %, kas to dara regulāri (vismaz piecas reizes nedēļā). Turklāt gandrīz puse aptaujāto (46 %) nekad nenodarbojas ar fiziskām aktivitātēm vai kādu sporta veidu.

⁴ Šīs sanāksmes notika 2017. gada aprīlī Toledo, 2017. gada novembrī Zagrebā, 2018. gada jūnijā Budapeštā, 2018. gada oktobrī Luksemburgā un 2019. gada jūnijā Briselē.

svarīgās ieinteresētās personas. Fizisko aktivitāšu popularizēšanas nolūkos jāīsteno daudznozaru pieeja. Ar visu nozaru koordinētu, saskaņotu rīcību iespējams izvairīties no dublēšanas un nekonsekvenču. Piemēram, 2018. gada oktobra sanāksme Luksemburgā tika organizēta kā kopīga sanāksme ar veselības politikas ietvaros izveidoto Augsta līmeņa darba grupu uztura un fiziskās aktivitātes jautājumos. 2019. gada jūnija sanāksmē Briselē piedalījās dalībvalstu pārstāvji no Augsta līmeņa darba grupas uztura un fiziskās aktivitātes jautājumos un lauksaimniecības politikas ietvaros izveidotās Lauksaimniecības tirgu kopīgās organizācijas komitejas (skolu augļu, dārzeņu un piena programmas).

Kopš Padomes ieteikuma stāšanās spēkā Komisija ir sadarbojusies ar PVO, lai atbalstītu dalībvalstis un to kontaktpunktus programmas “Erasmus+” ietvaros. Šajā ziņojumā izmantotos datus vākuši valstu kontaktpunkti.

Šajā progresa ziņojumā atspoguļots arī PVO⁵ un Padomes Sporta jautājumu darba grupas ieguldījums.

3. PVO EIROPAS VESELĪBAS INFORMĀCIJAS VĀRTEJA UN *HEPA* VALSTU FAKTU LAPAS

Visi pārraudzības sistēmas ietvaros savāktie dati tiek ievadīti PVO Eiropas veselības informācijas vārtējā⁶, kura PVO vadībā sākusi darboties 2016. gadā, lai aizstātu Eiropas datubāzi par uzturu, aptaukošanos un fiziskām aktivitātēm. Vārtejas izmantošana ir viegls veids, kādā visas 53 PVO dalībvalstis Eiropas reģionā var piekļūt veselības jomas datiem, informācijai un resursiem, un tā palīdz uzlabot eiropiešu veselību, uzlabojot informāciju, kas ir attiecīgās politikas pamatā. Interaktīvā vienas pieturas veselības informācijas aģentūra sniedz iespēju vizualizēt un analizēt datus par vairāk nekā 3500 rādītājiem.

Komisija ir cieši sadarbojusies ar PVO, lai savāktu 2018. gada septembrī publicētajās ES dalībvalstu faktu lapās ievadītos datus par fiziskajām aktivitātēm⁷. Faktu lapās apkopota informācija par to, kā fizisko aktivitāšu trūkuma jautājums tiek risināts politikas ietvaros. Ir izstrādātas arī tādas tematiskās faktu lapas par fiziskajām aktivitātēm, kuras ir vērstas uz veselību un izglītību un kurās apkopota informācija pa fizisko aktivitāšu popularizēšanas pašreizējo situāciju attiecībā uz abām minētajām nozarēm un iekļauta ES dalībvalstu veiksmes stāstu vai labas prakses piemēru izlase. Šie veiksmīgie politikas

⁵ Skatīt galīgo ziņojumu saistībā ar dotācijas nolīgumu ar PVO par fizisko aktivitāšu popularizēšanu Eiropas Savienībā ar mērķi palīdzēt sasniegt PVO globālo mērķi — līdz 2025. gadam par 10 % samazināt fizisko aktivitāšu trūkumu ES dalībvalstīs, atbalstot Padomes ieteikuma un PVO fiziskās aktivitātes stratēģijas Eiropai 2016.–2025. gadam īstenošanu:

www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0010/414298/PROMPEAU-Technical-report-final_2.pdf.

⁶ <https://gateway.euro.who.int/en/themes/obesity-physical-activity-and-nutrition/>.

⁷ <http://www.euro.who.int/en/health-topics/disease-prevention/physical-activity/data-and-statistics/physical-activity-fact-sheets>.

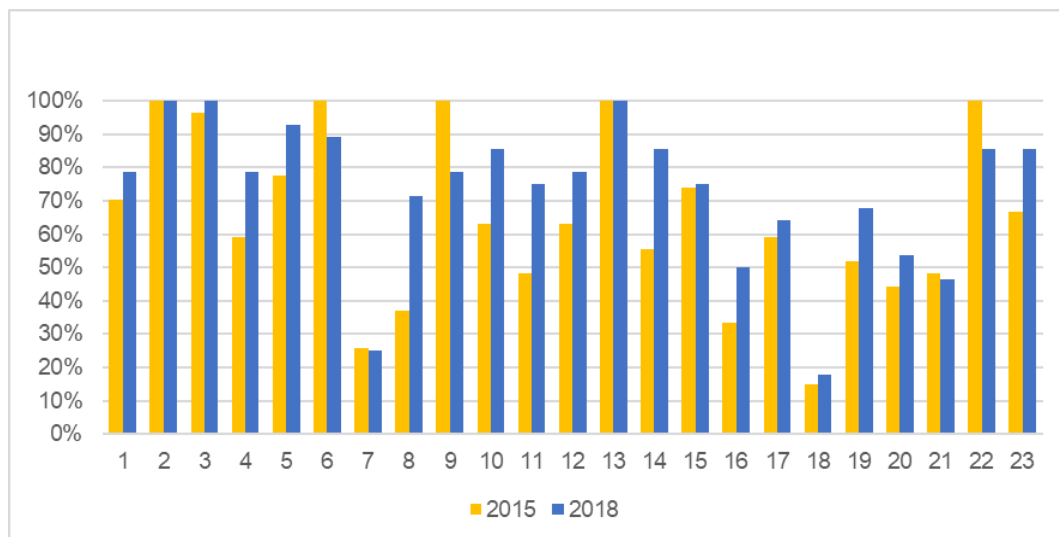
pasākumi var kļūt par pamatu tādu jaunu iniciatīvu izstrādei un paplašināšanai, kuru mērķis ir popularizēt fiziskās aktivitātes minētajās nozarēs.

4. HEPA POLITIKAS IZSTRĀDE UN ĪSTENOŠANA VALSTU LĪMENĪ

Visas 28 ES dalībvalstis vāca datus par minēto 23 rādītāju īstenošanu valstu līmenī. Iegūtie dati sniedz labu pārskatu par HEPA popularizēšanu ES.

Kopš pirmā ziņojuma vērojams to valstu skaita vispārējs pieaugums, kurās pastāv politika un stratēģijas fizisko aktivitāšu popularizēšanai iedzīvotāju vidū. Vairums valstu paziņoja datus no valstu sistēmām fizisko aktivitāšu pārraudzībai un uzraudzībai. Tas ir pozitīvi, jo šādi dati sniedz iespēju analizēt tendences un noteikt, kādas ir efektīvākās darbības un vismazāk pārstāvētās politikas jomas un tautas. Pozitīvi ir arī tas, ka ir palielinājis to valstu skaits, kurās pastāv HEPA valsts koordinācijas mehānisms un speciāli paredzēts finansējums. Tas pierāda, ka arvien vairāk valstu īsteno visaptverošu, daudznozaru pieeju ar mērķi popularizēt fiziskās aktivitātes, un to, ka arvien vairāk tiek atzīta fizisko aktivitāšu svarīgā loma.

Starp 2015. un 2018. gadu vērojams 16 rādītāju vispārējs uzlabojums, un 11 no tiem uzlabojās par vairāk nekā 20 % (sk. 1. attēlu). Taču, tieši salīdzinot 2015. un 2018. gada datus, jāievēro piesardzība — tā kā aptaujas metodes bija nedaudz atšķirīgas, jaunie kontaktpunkti datus, iespējams, ieguva citādi, un 2018. gadā bija vairāk aptaujāto dalībvalstu iedzīvotāju nekā 2015. gadā (2015. gada aptaujā nepiedalījās Grieķijas iedzīvotāji). Joprojām netika pietiekami ziņots par rādītājiem, kurus 2015. gadā īstenoja tikai dažas valstis (piemēram, 7. un 18. rādītājs, kas abi attiecas uz pamatnostādņu izmantošanu). Somija ir vienīgā valsts, kas ir pilnībā pievērsusies visiem 23 pārraudzības sistēmas rādītājiem (sk. pielikumu) un īstenojusi tos.

1. attēls. To dalībvalstu skaits, kuras īstenojušas 23 rādītājus

Turpmāk sniegts pārraudzības sistēmas rezultātu pārskats. Detalizēta informācija par valstīm pieejama Eiropas veselības informācijas vārtejā⁸ un valstu faktu lapās par fiziskajām aktivitātēm.

Valstu politikas ieteikumi par *HEPA* ir ieviesti 22 valstīs. Deviņās no tām šie ieteikumi balstījās tikai uz PVO Vispārējiem ieteikumiem par fizisko aktivitāti veselības nolūkos, savukārt piecās valstīs tika izmantoti citi ieteikumi. 10 valstis sekoja citiem starptautiskajiem ieteikumiem vai to apvienojumam.

22 valstis ziņoja, ka tajās pastāv **valsts koordinācijas mehānisms** fizisko aktivitāšu popularizēšanai. Mehānisma apmēri bija dažādi — no nelielām grupām nepārnēsājamo slimību valsts rīcības plāna fizisko aktivitāšu daļas koordinēšanai līdz augsta līmeņa ministru padomēm.

Piešķirot īpašu **finansējumu HEPA popularizēšanai**, valdība un valdības sektors īsteno spēcīgu rādītāju attiecībā uz rīcību ar mērķi popularizēt fiziskās aktivitātes. 26 valstis ziņoja, ka ir piešķirušas īpašu finansējumu *HEPA* popularizēšanai, un sporta un veselības nozare nodrošina vairumu šā finansējuma.

Visas valstis ziņoja par vismaz vienu **valsts politikas stratēģiju “Sports visiem”** vai rīcības plānu fizisko aktivitāšu popularizēšanai. Kopumā tika ziņots par 148 politikas stratēģijām “Sports visiem” vai citām *HEPA* valsts politikas stratēģijām vai rīcības plāniem. Vairumā gadījumu fizisko aktivitāšu valsts politikas vai rīcības plānu īstenošanā bija iesaistīta sporta nozare.

Septiņas valstis ziņoja par to, ka tika izmantotas **pamatnostādnes “Sporta klubi veselībai”**. Ar minētajām pamatnostādnēm sporta klubi tiek mudināti ieguldīt ar veselību saistītās sporta aktivitātēs un veicināt veselības izpratni saistībā ar sporta aktivitātēm. Vēl 10 valstis ziņoja, ka izmanto līdzīgas programmas, pamatnostādnes vai shēmas attiecībā uz sporta klubiem vai sporta federācijām.

24 valstis ziņoja, ka tās īsteno programmas **fizisko aktivitāšu popularizēšanai konkrētu grupu ietvaros**. No 148 paziņotajām politikas stratēģijām un rīcības plāniem *HEPA* popularizēšanai 72 bija vērsti uz konkrētām grupām. Vairumā gadījumu grupas, pie kurām vēršās, bija zema sociālekonomiskā statusa grupas, vecāka gadagājuma cilvēki un cilvēki ar invaliditāti. 20 valstis ziņoja par īpašu politiku, programmām un maksu stimuliem ar mērķi palielināt **sociāli neaizsargātu grupu** piekļuvi fizisku nodarbību iespējām, un 13 valstis ziņoja par kopienas programmām ar mērķi popularizēt fiziskās aktivitātes **vecāka gadagājuma cilvēku** vidū.

21 valstī bija ieviesta valsts programma vai shēma ar mērķi popularizēt **veselības aprūpes speciālistu veiktu konsultēšanu par fiziskajām aktivitātēm** (vairākas valstis ziņoja par vietējām vai reģionālām shēmām vai projektiem, kas vēl nav iesiesti valsts

⁸ <https://gateway.euro.who.int/en/themes/obesity-physical-activity-and-nutrition/>.

līmenī). Septiņas valstis ziņoja, ka iedzīvotāji, kas snieguši konsultācijas par fiziskām aktivitātēm vai rekomendējuši vingrinājumus, saņēma atlīdzību valsts veselības apdrošināšanas sistēmas ietvaros.

22 valstis ziņoja par to, ka fiziskas aktivitātes veselības nolūkos tika iekļautas **viena vai vairāku veidu veselības aprūpes speciālistu izglītības programmā**. Visas valstis to piedāvājušas ārstiem, 18 valstis to piedāvājušas arī fizioterapeitiem, 17 valstis — medmāsām, un 11 — citiem veselības aprūpes speciālistiem, piemēram, uztura speciālistiem, arodārstiem, kineziologiem un farmaceitiem.

Attiecībā uz izglītības nozari dalībvalstis ziņoja, ka skolās notiek **fiziskās audzināšanas** stundas. Katrā valstī tai veltīto stundu skaits norādīts valstu faktu lapās. Norādītais stundu skaits 21 valstī ir obligāts sākumskolā, un 20 valstīs tas ir obligāts vidusskolā. 24 valstis ziņoja par to, ka tajās pastāv vismaz viena shēma attiecībā uz fizisko aktivitāšu popularizēšanu skolās. Shēma, par kuru ziņots visbiežāk (20 valstis), ir ārpusskolas programmas; 15 valstis ziņoja par valsts iniciatīvām attiecībā uz aktīviem mācību pārtraukumiem, un 14 valstis ziņoja par shēmām attiecībā uz aktīviem pārtraukumiem stundu laikā. 15 valstis ziņoja par valsts programmu fiziski aktīvai nokļūšanai skolā. 21 valsts ziņoja par *HEPA* iekļaušanu fiziskās audzināšanas skolotāju apmācībās.

Piecas valstis ziņoja par to, ka tajās ieviestas Eiropas pamatnostādnes infrastruktūras uzlabošanai **brīvā laika fiziskajām aktivitātēm** valstu līmenī. Tika ziņots par vairākām saistītām valsts shēmām vai programmām ar mērķi uzlabot infrastruktūru brīvā laika vai atpūtas fiziskajām aktivitātēm.

15 valstis ziņoja par to, ka tajās pastāv shēma ar mērķi popularizēt **fiziskās aktivitātes darbavietā**, un 19 valstis ziņoja par to, ka tajās pastāv shēmas ar mērķi veicināt fiziski aktīvu nokļūšanu darbā.

23 valstis ziņoja par to, ka tajās ieviesta tāda **valsts kampaņa fizisko aktivitāšu popularizēšanai**, kuras ietvaros tika izmantoti vairāku veidu plašsaziņas līdzekļi. Vairāk nekā viena veida plašsaziņas līdzekļi kampaņā tika izmantoti 21 valstī.

Kopumā 54 % paziņoto politikas stratēģiju un rīcības plānu ietvēra **novērtējuma plānu** (2015. gadā — 77 %).

5. FIZISKĀS AKTIVITĀTES IZPLATĪBAS NOTEIKŠANA

Ir svarīgi pilnībā izprast augsta fizisko aktivitāšu trūkuma līmeņa iemeslus, lai varētu vadīt un izstrādāt atbilstošas un efektīvas fizisko aktivitāšu politikas stratēģijas, ar kurām iespējams palīdzēt palielināt līdzdalības līmeni un mazināt šķēršļus. Dati sniedz iespēju analizēt tendences un noteikt, kādas ir efektīvākās darbības un vismazāk pārstāvētās politikas jomas un tautas.

26 valstis ziņoja par vismaz vienu fizisko aktivitāšu uzraudzības sistēmu uz nozari (salīdzinājumā ar 17 valstīm 2015. gadā), un 24 valstis ziņoja par to, ka tajās pastāv viena sistēma veselības nozarē. Ir grūti salīdzināt iedzīvotāju fiziskās aktivitātes līmeņus

dažādās valstīs, jo fizisko aktivitāšu pārraudzībai tiek izmantotas dažādas metodes un instrumenti. Pirmajā ziņojumā 2016. gadā tika konstatēts kāds risināms problēmjautājums — publicēti dažādi un reizēm pretrunīgi dati no dažādiem apsekojuma instrumentiem.

Šī situācija nav mainījusies — dalībvalstīs joprojām datu vākšanai tiek izmantoti vairāki apsekojuma instrumenti. 21 valsts datus par pieaugušo fiziskās aktivitātes līmeņiem iesniedza no dažādiem valsts apsekojumiem. Tika ziņoti arī dati no ES apsekojumiem (piecas valstis paziņoja datus no Eiropas veselības aptaujas par sportu un fizisko aktivitāti, un septiņas valstis izmantoja Eiropas veselības aptauju apsekojuma (*EHIS*)⁹ rezultātus kā savus valsts datus par fizisko aktivitāšu līmeņiem). Paziņotie dati par bērniem un pusaudžiem galvenokārt ir iegūti apsekojumā par skolas vecuma bērnu ar veselību saistītiem paradumiem¹⁰.

Ņemot to vērā, *HEPA* kontaktpunktu tīkla ietvaros un ar PVO izveidotās dalībvalstu sadarbības rezultātā izstrādāts programmas “*Erasmus+*” finansētais projekts *EUPASMOS* (Eiropas Savienības Fizisko aktivitāšu un sporta pārraudzības sistēma)¹¹, kurā iesaistītas 20 ES dalībvalstis. Šā projekta mērķis ir radīt saskaņotu sporta un fizisko aktivitāšu pārraudzības sistēmu, izstrādājot integrētu un izplatītu metodisko procesu, ar ko tiks nodrošināti salīdzināmi, derīgi un uzticami dati par dalību fiziskajās un sporta aktivitātēs ES dalībvalstīs. Ar projektu tiks nodrošināti dati un apstiprināta metodika līdz 2020. gada vidum. Ar to tiks arī sniegti ieteikumi paplašināt *EHIS*, kas pašreiz ietver ārkārtīgi nelielu sadaļu par fizisko aktivitāti.

6. EIROPAS STATISTIKA FIZISKĀS AKTIVITĀTES JOMĀ

Padome savā ieteikumā aicināja Komisiju izskatīt iespēju sagatavot Eiropas statistiku par fiziskās aktivitātes līmeņiem, pamatojoties uz pārraudzības sistēmā savāktajiem datiem.

Datus par fizisko aktivitāti vāc ES apsekojumu, galvenokārt *EHIS*, ietvaros, un tie ir pieejami *Eurostat* tīmekļa vietnē, *Eurobase* domēnos “Veselība” un “Sports”. 2018. gadā *Eurostat* izdeva brošūru par statistiku attiecībā uz sportu¹², kas ietvēra *EHIS* 2014. gada posma datus par fiziskās aktivitātes līmeņiem. Kopienas statistikas attiecībā uz ienākumiem un dzīves apstākļiem (*EU-SILC*)¹³ 2017. gadā izstrādātais modulis par veselību arī ietvēra vairākus mainīgos rādītājus par fizisko aktivitāti.

Pārraudzības sistēmas ietvaros tikai septiņas dalībvalstis izmantoja *EHIS* datus, lai ziņotu par fiziskās aktivitātes līmeņiem. *EHIS* apvienošana ar pašreizējiem valstu un

⁹ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:European_health_interview_survey_%28EHIS%29.

¹⁰ <http://www.hbsc.org/>.

¹¹ <https://eupasmos.com/>.

¹² <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-catalogues/-/KS-07-17-123>.

¹³ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/microdata/european-union-statistics-on-income-and-living-conditions>.

reģionālajiem apsekojumiem joprojām ir problēma apsekojumu un par to plānošanu, apstiprināšanu un īstenošanu atbildīgo organizāciju dažādo prioritāšu dēļ, sevišķi valstīs, kurās dalība fiziskajās un sporta aktivitātēs tiek labi pārraudzīta. Saskaņā ar pašreizējo sabiedrības veselības statistikas pamatregulējumu¹⁴ trešais Eiropas veselības aptauju apsekojuma izdevums tiks izstrādāts 2019. gadā. Turpmāki apsekojumi tiks veikti saskaņā ar gaidāmo regulu par Eiropas integrēto sociālo statistiku¹⁵. *Eurostat*, citi Komisijas dienesti un dalībvalstis sadarbojas, lai vienotos par apsekojuma instrumentiem un, iespējams, uzlabotu tos.

7. SADARBĪBA STARP DALĪBVALSTĪM UN AR KOMISIJU *HEPA* JAUTĀJUMOS

Padome savā ieteikumā mudina dalībvalstis *HEPA* popularizēšanā cieši sadarboties savā starpā un ar Komisiju, iesaistoties regulārā informācijas un labas prakses apmaiņā. Komisija bija aicināta veicināt šādu apmaiņu un šajā jomā atbalstīt dalībvalstu darbu.

Kontaktpunktu tīkls ir veicinājis labas prakses noderīgu apmaiņu un sekmējis ES sadarbību. Izklāsti par labo praksi *HEPA* popularizēšanā bija sistemātiski iekļauti sanāksmēs, lai veicinātu pieredzes un gūto mācību apmaiņu. Turklāt tika izveidots tematiskajās faktu lapās ietverts labās prakses kopums attiecībā uz veselību un izglītību (sk. 3. punktu).

Komisija atbalstīja PVO tehniskās palīdzības sniegšanā atsevišķām valstīm attiecībā uz to, kā izstrādāt gūtajās atziņās balstītas fizisko aktivitāšu pamatnostādnes, ieteikumus un ceļvežus saistībā ar fiziskās aktivitātes politiku dažādās nozarēs. Fiziskās aktivitātes pamatnostādnes tika izstrādātas vienai valstij. Tika izstrādātas arī divas publikācijas ar mērķi palīdzēt valstīm izstrādāt vai paplašināt valsts fiziskās aktivitātes pamatnostādnes¹⁶.

2017.–2019. gadā ar programmas “*Erasmus+*” sporta nodaļas starpniecību ES ir arī finansējusi kopumā 33 sadarbības partnerības un astoņus Eiropas bezpeļņas sporta pasākumus ar mērķi veicināt līdzdalību sporta un fiziskajās aktivitātēs. Šie projekti ietvēra dažādas ieinteresētās personas no augstākās izglītības, publiskām iestādēm, NVO un sporta klubiem visās 28 dalībvalstīs. Tas veicināja vēršanos pie ES iedzīvotājiem viņu vietējā vidē un vēršanos pie dažādām iedzīvotāju grupām, tai skaitā bērniem, vecāka gadagājuma cilvēkiem un cilvēkiem ar invaliditāti. 2017. gada decembrī Komisija organizēja kopu sanākumi “Līdzdalības veicināšana sporta un fiziskajās aktivitātēs”¹⁷, kurā visu saistīto 2014.–2016. gadā ES līdzfinansēto projektu pārstāvji un citas ieinteresētās personas tikās, lai noteiktu politikas veidošanai svarīgos rezultātus un to iespējamo izmantojumu pēc projektu darbības beigām.

¹⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 16. decembra Regula (EK) Nr. 1338/2008 attiecībā uz Kopienas statistiku par sabiedrības veselību un veselības aizsardzību un drošību darbā, OV L 354, 31.12.2008., 70. lpp.

¹⁵ COM(2016) 551.

¹⁶ Šā ziņojuma sagatavošanas laikā nav publicētas.

¹⁷ https://eacea.ec.europa.eu/sites/eacea-site/files/brochureclustermeetingsport_2018_03.pdf.

Ar ES Pētniecības un inovācijas pamatprogrammas “Apvārsnis 2020” starpniecību Komisija atbalsta kopīgas plānošanas iniciatīvu “Veselīgs uzturs veselīgai dzīvei” (2016.–2021. gads)¹⁸. Šī iniciatīva apvieno 26 valstis, kas atrodas Eiropā un ārpus Eiropas, lai saskaņotu valstu pētniecības un inovācijas stratēģijas un finansētu jaunus pētījumus par saikni starp uzturu, fizisko aktivitāti un veselību vai no dzīvesveida atkarīgu nepārnēsājamu slimību profilaksi un izplatības samazināšanos. Ar budžetu vairāk nekā 85 miljonu EUR apmērā ir finansēti jau vairāk nekā 50 projekti, piemēram, uztura un fizisko aktivitāšu noteicēju (*DEDIPAC*)¹⁹ zināšanu centrs, kas ir apvienojis vairāk nekā 300 zinātniekus no 13 valstīm.

Dalībvalstis un Komisija strādā kopā arī saistībā ar Eiropas Sporta nedēļu ar mērķi veicināt informētību par sporta un fiziskās aktivitātes radītajiem ieguvumiem neatkarīgi no vecuma, izcelsmes un fiziskās sagatavotības līmeņa. 2018. gadā Eiropas Sporta nedēļa norisinājās visās programmas “*Erasmus+*” valstīs, kā arī Austrumu partnerības un Rietumbalkānu reģionā. Visos līdzdalības reģionos un partnerorganizācijās tika rīkoti vairāk nekā 48 000 pasākumu.

Turklāt 2017. gada septembrī izglītības, kultūras, jaunatnes un sporta komisārs Tībors Navračičs (*Tibor Navracsics*), veselības un pārtikas nekaitīguma komisārs Vītenis Andriukaitis (*Vytenis Andriukaitis*) un lauksaimniecības un lauku attīstības komisārs Fils Hogans (*Phil Hogan*) izdeva Tartu aicinājumu uz veselīgu dzīvesveidu ar mērķi veicināt veselīgu dzīvesveidu Eiropā, jo īpaši attiecībā uz bērniem. Pēc diviem gadiem pirmie rezultāti liecina, ka Komisija ar mērķi risināt neveselīga uztura un fiziskās aktivitātes jautājumu izmanto vairāk līdzekļu, vairāk palielina informētību un apkopo vairāk zināšanu nekā pirms diviem gadiem.

Visbeidzot, Komisija ir apņēmusies sniegt palīdzību vietējām un reģionālajām iestādēm attiecībā uz sporta un veselīga dzīvesveida popularizēšanu, jo tās ir sabiedrībai pieejamākas. Piemēram, 2018. gadā Komisija aizsāka iniciatīvu *SHARE (SportHub: Eiropas reģionālās attīstības apvienība)*²⁰ ar mērķi uzsvērt sporta nozīmi reģionālās attīstības jomā.

8. PADOMES IETEIKUMA PIEVIENOTĀS VĒRTĪBAS NOVĒRTĒJUMS

Padomes ieteikums rada ES dalībvalstīm stimulu sabiedriskajā politikā risināt fiziskās pasivitātes jautājumus. No kopumā 148 politikas stratēģijām un rīcības plāniem, par ko ES dalībvalstis ziņoja visās ar *HEPA* popularizēšanu saistītajās nozarēs (par 152 tika ziņots pirmajā ziņošanas periodā), 89 tika pieņemti pēc Padomes ieteikuma pieņemšanas 2013. gada novembrī. PVO fiziskās aktivitātes stratēģija Eiropas reģionam 2016.–2025. gadam pastiprina ES dalībvalstu turpmākus stimulus rīkoties šajā jomā.

¹⁸ <https://www.healthydietforhealthylife.eu/>.

¹⁹ <https://www.wur.nl/en/project/dedipac.htm>.

²⁰ https://ec.europa.eu/sport/policy/economy/share_en.

HEPA kontaktpunktu uzturēšana un stiprināšana ir Padomes ieteikuma galvenais elements. ES dalībvalstu pārstāvji regulāri tiekas, lai apspriestu un uzzinātu jaunās tendences, pieejamās gūtās atziņas un jaunākos notikumus *HEPA* jomā. Tādējādi valstis nepārtraukti ir labi informētas par to, kā popularizēt *HEPA* un uzsvērt to nozīmi. Kontaktpunktu tīkls ir noderīgs ne tikai labās prakses apmaiņai (tai skaitā ārpus sanāksmju strukturētā ietvara), bet arī tādā ziņā, ka tā pārraudzības sistēmas ietvaros savāktie dati nodrošina atjauninātu pārskatu attiecībā uz tādas politikas un tādu darbību īstenošanu ES, kas saistītas ar *HEPA*.

Būtiski svarīga ir novērtējuma plānu izmantošana politikas un rīcības plānu ietekmes un efektivitātes izvērtēšanai valstu līmenī. Neskatoties uz to, tādus ietvēra tikai 80 no 148 paziņotajām politikas stratēģijām vai rīcības plāniem. Netika ziņota arī sistemātiska informācija par to, vai šādi novērtējumi faktiski ir veikti. Tam jāpievēršas nākamajā pārraudzības posmā.

Kopumā kontaktpunktu ieguldījums *HEPA* pārraudzības sistēmā bija ļoti labs. Turpmākajos datu vākšanas posmos apsekojuma instruments var tikt pilnveidots tā, lai samazinātu interpretācijas iespējas, atvieglotu datu salīdzināšanu starp valstīm un izvairītos no situācijām, kad kontaktpunktu maiņas dēļ valstī rodas atšķirīgas ziņošanas metodes.

Strukturētā sadarbība ar PVO Eiropas reģionālo biroju saistībā ar Padomes ieteikumu sevi ir apliecinājusi kā savstarpēji izdevīgu un ietvēra kopīgas izplatīšanas darbības un PVO Eiropas veselības informācijas vārtejas uzlabošanu. Kontaktpunkti jo īpaši par lietderīgu atzina Komisijas un PVO Eiropas reģionālā biroja sniegto atbalstu.

Komisija no Padomes Sporta jautājumu darba grupas saņēma pozitīvas atsauksmes attiecībā uz valsts faktu lapām par fizisko aktivitāti, kas tika atzītas par noderīgām līdz ļoti noderīgām. Šā posma vērtīgākā daļa bija dažādo nozaru kopīgais darbs valsts līmenī. Kontaktpunktu pārstāvju sanāksmes arī tiek uzskatītas par ļoti noderīgām attiecībā uz starpnozaru un pārrobežu sadarbības uzlabošanu un diskusiju paplašināšanu. Tematiskās faktu lapas par izglītību un veselību tika uzskatītas par noderīgām līdz ļoti noderīgām, un nākotnē tās jāizstrādā atkal, iespējams, veidojot līdzīgas faktu lapas par citām nozarēm, piemēram, transportu, pilsētvides plānošanu, fiziskajām aktivitātēm darbavietā, sociālo nodrošinājumu (senioriem) un tūrismu. Tematiskās sanāksmes varētu tikt organizētas tādu nozaru ietvaros kā pilsētvides plānošana un fiziskā aktivitāte.

9. SECINĀJUMI

Šis pārskats par Padomes ieteikuma īstenošanu 2017.–2019. gadā uzrāda vairākas pozitīvas tendences. Ir pieņemtas vairākas jaunas politikas. Vislielākie uzlabojumi tika novēroti attiecībā uz to valstu skaitu, kurās pastāv valsts programma saistībā ar konsultēšanu par fiziskām aktivitātēm un veselības aprūpes speciālistu rekomendētiem vingrinājumiem, kā arī valsts shēma saistībā ar fizisko aktivitāti skolās un fiziski aktīvu nokļūšanu skolā. Turklāt vairāk valstu ziņoja par programmām ar mērķi uzlabot sociāli neaizsargāto iedzīvotāju grupu piekļuvi atpūtas vai fizisku nodarbību iespējām, kas

norāda uz nevienlīdzīgu iespēju attiecībā uz fiziskām aktivitātēm plašāku atzīšanu. *Komisija mudina ES dalībvalstis turpināt stiprināt savas valstu programmas, kas vērstas uz bērniem un jauniešiem, un regulāri sniegt informāciju par saviem centieniem.*

Starpnozaru sadarbība valsts līmenī ir aizvien pilnveidota, un kontaktpunkti ir kļuvuši par spēcīgu un noderīgu pārrobežu sadarbības tīklu. *Komisija mudina ES dalībvalstis turpināt dalīties labajā praksē un sadarboties attiecīgo iniciatīvu ietvaros.*

Par iedzīvotāju fizisko aktivitāti savāktie dati liecina, ka tās līmenis joprojām ir pārāk zems. Tā kā uzticamu datu pieejamība ir svarīga politikas veidošanas virzīšanā, dažādu apsekojuma instrumentu pretrunīgu datu publicēšana joprojām ir risināma problēma. *Komisija atzinīgi vērtē ES dalībvalstu centienus uzlabot HEPA pārraudzību un uzraudzību un norāda, ka tie ir jāturpina.*

Kopš Padomes ieteikuma īstenošanas sākuma ES dalībvalstīs ir novērojams HEPA popularizēšanas un pārraudzības vispārējs progress, taču pastāvīgs atbalsts būs noderīgs. *Komisija turpinās sadarboties ar PVO, lai atbalstītu ES dalībvalstis attiecībā uz rādītāju īstenošanu, datu vākšanas metodēm, labās prakses un spēju veidošanas rīku izplatīšanu un apmaiņu, kā arī attiecībā uz politikas izstrādi.*

Komisija nākamo ziņojumu par Padomes ieteikuma īstenošanu iesniegs 3 gadu laikā. Pirms tā notiks jaunu datu vākšanas posms pārraudzības sistēmas ietvaros un valstu faktu lapu par fizisko aktivitāti trešo izdevumu, kam, iespējams, pievienotas tematiskās nozaru faktu lapas.

Nākamā ziņojuma ietvaros varētu tik novērtēta nepieciešamība atjaunināt Padomes ieteikumu, konkrētāk, uzlabot pārraudzības sistēmu un rādītājus.

Pielikums. 23 rādītāju īstenošana dalībvalstīs

	Valsts																								
	1. rādītājs	2. rādītājs	3. rādītājs	4. rādītājs	5. rādītājs	6. rādītājs	7. rādītājs	8. rādītājs	9. rādītājs	10. rādītājs	11. rādītājs	12. rādītājs	13. rādītājs	14. rādītājs	15. rādītājs	16. rādītājs	17. rādītājs	18. rādītājs	19. rādītājs	20. rādītājs	21. rādītājs	22. rādītājs	23. rādītājs	Valsts kopējais	
Austrija	1	1	1	0	0	1	0	0	1	0	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	16	
Beļģija	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	21	
Bulgārija	0	1	1	0	1	1	1	0	1	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	11	
Horvātija	0	1	1	0	1	1	0	0	1	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	9	
Kipra	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	6	
Čehija	0	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	0	0	0	1	0	1	0	16	
Dānija	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	18	
Igaunija	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	0	1	1	0	1	0	1	1	0	0	1	1	1	16	
Somija	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	23	
Francija	1	1	1	1	1	1	0	0	1	0	1	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	1	1	14	
Vācija	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	21	
Ungārija	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	20	
Īrija	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	0	19	
Itālija	1	1	1	0	0	1	1	1	1	0	0	0	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	12
Latvija	1	1	1	0	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	14	
Lietuva	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	13	
Luksemburga	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	0	0	1	1	0	0	1	0	1	0	1	1	1	15	
Malta	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	0	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	1	15	
Nīderlande	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	0	1	1	0	0	0	1	0	1	1	0	1	0	14	
Polija	0	1	1	0	1	1	0	0	1	1	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1	12	
Portugāle	0	1	1	1	1	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	8	
Rumānija	0	1	1	1	0	1	0	0	1	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	10	
Slovākija	0	1	1	0	0	1	0	0	1	0	1	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	9	
Slovēnija	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	20	
Spānija	1	1	1	1	0	1	0	0	1	1	1	0	1	1	1	0	1	0	0	1	1	1	1	16	
Zviedrija	1	1	1	0	1	1	0	0	1	1	1	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0	13	
Apvienotā Karalis	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1	21	
Kopā	19	27	26	16	21	27	7	10	27	17	13	17	27	15	20	9	16	4	14	12	13	27	18		

2. attēls. 2015. gads

	Valsts																								Valsts kopējais	
		1. rādītājs	2. rādītājs	3. rādītājs	4. rādītājs	5. rādītājs	6. rādītājs	7. rādītājs	8. rādītājs	9. rādītājs	10. rādītājs	11. rādītājs	12. rādītājs	13. rādītājs	14. rādītājs	15. rādītājs	16. rādītājs	17. rādītājs	18. rādītājs	19. rādītājs	20. rādītājs	21. rādītājs	22. rādītājs	23. rādītājs		
Austrija		1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	20	
Beļģija		1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	21	
Bulgārija		0	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1	15	
Horvātija		1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	0	1	0	0	1	1	0	1	1	17	
Kipra		0	1	1	1	1	1	0	0	1	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	1	0	1	13	
Čehija		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	21	
Dānija		1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	19	
Igaunija		1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	20	
Somija		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	23	
Francija		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1	0	0	1	1	18	
Vācija		1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	19	
Griekija		1	1	1	0	0	1	0	1	1	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1	12	
Ungārija		1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	0	1	1	0	1	0	0	1	0	1	1	1	16	
Īrija		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	22	
Itālija		1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	15	
Latvija		1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	15
Lietuva		1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	15	
Luksemburga		1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	0	0	1	1	0	0	1	1	0	1	0	1	1	15	
Malta		0	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	1	15	
Nīderlande		1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	0	0	1	0	0	0	1	0	1	1	0	1	0	13	
Polija		0	1	1	0	1	1	0	0	1	0	1	1	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	1	11	
Portugāle		0	1	1	1	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	1	15	
Rumānija		0	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	1	1	17	
Slovākija		1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	1	0	1	0	0	1	1	0	1	0	0	0	1	11	
Slovēnija		1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	1	0	1	1	18	
Spānija		1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	0	1	1	1	1	19	
Zviedrija		1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	22	
Apvienotā Karaliste		1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	21	
Kopā		22	28	28	22	26	28	6	20	25	24	21	22	28	24	21	16	18	5	17	15	14	24	24		

3. attēls. 2018. gads